

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.]
Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY
EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
PÁTÁ SEKCE
VĚC PRODĚLALOVÁ proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 40094/08)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

20. prosince 2011

*Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.
Rozsudek je v autentickém francouzském znění publikován na internetových stránkách Evropského soudu pro lidská práva v databázi HUDOC (www.echr.coe.int). Pořizovaný úřední překlad do českého jazyka není autentickým zněním rozsudku.*

Ve věci Prodělalová proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (pátá sekce), zasedající v senátu ve složení

Dean Spielmann, *předseda*, Karel Jungwiert,

Boštjan M. Zupančič,

Mark Villiger,

Ann Power-Forde,

Angelika Nußberger,

André Potocki, *soudci*,

a Claudia Westerdiek, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 29. listopadu 2011,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 40094/08) směřující proti České republice, kterou dne 15. srpna 2008 podala Soudu paní Mirka Prodělalová („stěžovatelka“), občanka České republiky, na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Stěžovatelku zastupuje pan P. Černý, advokát zapsaný v seznamu advokátů České advokátní komory. Českou vládu („vláda“) zastupuje její zmocněnec pan V. A. Schorm.

3. Stěžovatelka namítá především nevhodný, až chybný postup orgánů při výkonu jejího práva na styk s dětmi a v průběhu řízení týkajícího se její rodičovské zodpovědnosti.

4. Dne 16. listopadu 2010 se předseda páté sekce rozhodl oznámit stížnost vládě. Na základě článku 29 odst. 1 Úmluvy bylo dále rozhodnuto, že senát projedná přijatelnost a odůvodněnost stížnosti současně.

SKUTKOVÝ STAV

I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

5. Stěžovatelka se narodila v roce 1958, bydliště má v Jihlavě.

1. Vývoj věci

5. V roce 1997 se stěžovatelce v jejím vztahu s B. B. narodila dvojčata.

6. Ze spisu vyplývá, že dne 31. srpna 2001 uzavřeli rodiče mimosoudní dohodu o střídavé péči; stěžovatelka to ve svém stanovisku popírá. B. B., který si stěžoval na nerespektování svých rodičovských práv, dne 30. května 2002 úspěšně požádal o vydání předběžného opatření, jež ho opravňovalo ke styku s dětmi, a později o vydání předběžného opatření, kterým mu byly děti svěřeny do péče a které bylo přijato dne 14. listopadu 2002 na základě znaleckého posudku vypracovaného v říjnu 2002, dle něhož disponoval lepšími citovými a výchovnými předpoklady. K předání dětí B. B. údajně došlo až v prosinci 2003.

Na základě jiného předběžného opatření ze dne 2. prosince 2002 bylo stěžovatelce přiznáno právo na styk s dětmi na jeden týden v měsíci.

7. Dne 27. srpna 2003 zahájil Okresní soud v Havlíčkově Brodě řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti, v němž se každý z rodičů domáhal toho, aby mu byly děti svěřeny do péče. Podle znaleckého posudku, který vypracoval v listopadu 2003 psycholog ustanovený soudem, byly od října 2003 vztahy mezi dětmi a B. B. v důsledku manipulativního chování stěžovatelky méně příznivé; znalec mimo jiné uvedl, že styk dětí s rodičem, kterému nebudou svěřeny do výchovy, by se měl minimalizovat, popřípadě zakázat.

8. Rozsudkem ze dne 3. března 2004 rozhodl okresní soud o svěření dětí do péče otce a stěžovatelce přiznal progresivní právo na styk s dětmi; k předání dětí a prvním setkáním mělo dojít za přítomnosti znalce z oboru psychologie. Na základě výše zmíněných znaleckých posudků došel soud k závěru, že B. B. má vzhledem ke svým povahovým rysům lepší výchovné předpoklady, zatímco stěžovatelka dětí proti B. B. popouzí. Okresní soud zdůraznil, že pro děti je nezbytný život ve stabilním a harmonickém prostředí, aby nebyly traumatizovány chronickým konfliktem rodičů. Tento rozsudek nabyl právní moci dne 5. listopadu 2004 poté, co Krajský soud v Hradci Králové potvrdil svěření dětí do péče B. B. a omezil rozsah práva na styk s dětmi přiznaného stěžovatelce na dvě hodiny každé dva týdny.

2. Řízení sp. zn. 0 P 40/2005

9. Dne 28. února 2005 podal B. B. Okresnímu soudu v Bruntále návrh na zahájení nového řízení, v němž se domáhal, aby byl stěžovatelce zakázán styk s dětmi a aby byla zbavena rodičovské zodpovědnosti.

10. Dne 15. března 2005 uložil soud znalcům z oboru psychiatrie a psychologie, aby vypracovali posudek o vztazích rodičů a dětí. Podle tohoto posudku ze dne 13. června 2005 je skutečnost, že děti nyní odmítají matku a preferují otce, důsledkem otcova manipulativního jednání a indoktrinace dětí. Podle stěžovatelky tento posudek potvrzoval názor psychologů, které sama kontaktovala a kteří u dětí konstatovali existenci syndromu zavrženého rodiče, přičemž se shodli na nutnosti rozšířit její právo na styk s dětmi.

11. Po celou dobu řízení řešily Okresní soud v Bruntále i Krajský soud v Ostravě jako odvolací soud četné návrhy a podání obou rodičů. Okresní soud takto vyhověl některým návrhům B. B. a nařídil několik předběžných opatření, kterými uložil stěžovatelce, aby se zdržela styku s dětmi. První z těchto předběžných opatření ze dne 15. března 2005 bylo odůvodněno tím, že okolnosti, za nichž dochází ke styku matky s dětmi, a atmosféra, kterou rodiče vytvářejí, dětem škodí; druhé předběžné opatření ze dne 4. září 2006 se odvolávalo zejména na znalecký posudek, dle něhož impulsivní a mstivé chování stěžovatelky vyvolává u dětí tenzi, nejistotu a strach. Obě tato předběžná opatření byla zrušena v odvolacím řízení Krajským soudem v Ostravě.

Stěžovatelka naproti tomu podávala soustavně návrhy na výkon rozhodnutí o úpravě svého styku s dětmi, jakož i na vydání předběžných opatření, které by jí umožnily vídat děti častěji, zejména během školních prázdnin, nebo navrhovala, aby jí byly děti svěřeny do péče; několikrát rovněž žádala o dočasné umístění dětí do specializovaného zařízení za účelem terapie. Některým jejím návrhům na úpravu styku s dětmi a na výkon těchto rozhodnutí bylo vyhověno s tím, že soud za účelem výkonu styku stěžovatelky s dětmi uložil B. B. pokuty a nařídil mu předání dětí stěžovatelce; ze spisu nicméně plyne, že se děti veškerému styku se svou matkou bránily. Soudy krom toho odmítly rozhodnout o změně péče o děti nebo o jejich umístění mimo rodinu B. B.

12. Dne 16. března 2006 vyslechl okresní soud autory znaleckého posudku ze dne 13. června 2005, kteří vyslovili názor, že vzhledem k časovému odstupu je nutné nařídit vypracování nového znaleckého posudku u některého ze znaleckých ústavů. Usnesením ze dne 12. května 2006 byl tedy ustanoven znalecký ústav za účelem vypracování znaleckého posudku k psychickému stavu dětí a jejich vztahům s rodiči. Proti tomuto usnesení podala stěžovatelka odvolání, které doplnila až dne 28. června 2007, kdy vznesla námitku podjatosti znaleckého ústavu; odvolání bylo dne 30. října 2007 odmítnuto.

13. Dne 22. června 2006 provedl Okresní soud v Havlíčkově Brodě na dožádání výslech dcery stěžovatelky z předchozího manželství, která ve své výpovědi zmínila netolerantní a manipulativní chování stěžovatelky.

14. Dne 27. srpna 2007 zamítl Okresní soud v Bruntále návrh na vydání předběžného opatření, v němž stěžovatelka navrhovala terapii dětí. Soud nicméně nařídil předběžné opatření, které stěžovatelku opravňovalo ke styku s dětmi každou druhou sobotu za přítomnosti psychologa ze specializovaného zařízení. B. B. bylo uloženo, aby děti na tato setkání řádně připravil a v uvedeném zařízení nebyl přítomen. Soud při té příležitosti konstatoval, že až dosud k realizaci práva stěžovatelky na styk s dětmi prakticky nedošlo.

Po rozhovorech s B. B. a s dětmi a přes (nezdůvodněný) nesouhlas stěžovatelky opatrovník soudu navrhl, aby určil k setkáním stěžovatelky s dětmi jiné zařízení. Dne 17. září 2007 okresní soud tomuto návrhu vyhověl, přičemž zdůraznil, že je nutné, aby styk probíhal v neutrálním a klidném prostředí, které v daném případě dosud nebylo zajištěno; při té příležitosti rodiče vyzval, aby se pokusili vzájemné vztahy urovnat nebo využili pomoci odborníka. Dne 30. října 2007 upřesnil krajský soud předběžné opatření ze dne 27. srpna 2007 v tom smyslu, že styk s dětmi má probíhat ve specializovaném zařízení; později posoudil krajský soud změnu tohoto předběžného opatření, kterou dne 17. září 2007 provedl okresní soud, jako zbytečnou a chybnou.

15. V období od září do prosince 2007 došlo v uvedeném zařízení k šesti stykům s dětmi, během nichž děti se stěžovatelkou odmítaly komunikovat, a nebylo konstatováno žádné zlepšení; zařízení tedy navrhlo zrušení předběžného opatření, přičemž mimo jiné zmínilo nevhodné chování stěžovatelky. Podle stěžovatelky jí nebylo toto zařízení schopné poskytnout nezbytnou psychologickou terapii.

16. Okresní soud s ohledem na uvedenou situaci a na lékařskou zprávu, která u jednoho z dětí konstatovala neurotické příznaky, vyhověl návrhu B. B., který podpořil opatrovník, a dne 19. prosince 2007 vydal předběžné opatření, jímž zakázal stěžovatelce styk s dětmi a přiblížit se k nim na méně než 50 m. Toto opatření se stalo vykonatelným dnem, kdy bylo stěžovatelce doručeno, tj. 28. prosince 2007; odvolání stěžovatelky tedy nemělo odkladný účinek.

Dne 31. března 2008 krajský soud toto předběžné opatření změnil tak, že zrušil stěžovatelce zákaz přiblížit se k dětem na méně než 50 m. Při té příležitosti zdůraznil, že zákaz styku je v zájmu dobrého psychického rozvoje dětí, ale že se jedná pouze o přechodné opatření do doby, než bude vydáno rozhodnutí ve věci samé zakládající se na znaleckém posudku, jehož vypracování se jeví jako naléhavé. Soud rovněž poznamenal, že děti reagují na přítomnost matky zcela nepřiměřeně, což vyžaduje výchovný zásah ze strany otce.

17. Následně vznesla stěžovatelka neúspěšně námitky podjatosti znaleckého ústavu ustanoveného dne 12. května 2006 a dále požádala o doplnění otázek, které znaleckému ústavu položil soud. Dne 16. dubna 2008 se všichni zúčastnění podrobili vyšetření znaleckým ústavem, který svůj posudek dokončil dne 30. června 2008. Podle posudku se stěžovatelka jeví jako manipulující a egocentrická osobnost, vykazující znaky duševní poruchy, chybí jí

empatie a traumatizuje děti, které z ní mají strach, a ve své roli matky selhala; naproti tomu ve spise nejsou, kromě důkazů předložených stěžovatelkou, jednoznačné důkazy prokazující manipulaci dětí ze strany B. B. V důsledku toho znalecká komise doporučila, aby byla stěžovatelka zbavena rodičovské zodpovědnosti. Ta napadla kvalitu a objektivitu posudku, jakož i použité metody, a nechala zpracovat na svou osobu a své výchovné předpoklady jiný posudek, který předložila soudu.

18. Dne 22. srpna 2008 vyzval soud znalecký ústav k doplnění znaleckého posudku a upřesnění jím provedeného posouzení duševního stavu stěžovatelky, k čemuž došlo dne 19. září 2008 v tom smyslu, že stěžovatelka trpí trvalou poruchou osobnosti. Téhož dne zamítl soud návrh stěžovatelky na vydání předběžného opatření, které by jí umožnilo vídat děti i o prázdninách.

19. Dne 5. září 2008 provedl dožádaný Okresní soud v Havlíčkově Brodě výslech další dcery stěžovatelky z předchozího manželství, která značně kritizovala citové a výchovné předpoklady své matky.

20. Dne 25. listopadu 2008 byl stěžovatelce okresním soudem na základě doplnění znaleckého posudku ustanoven opatrovník; dne 26. února 2009 bylo toto usnesení v odvolacím řízení zrušeno.

21. Dne 27. dubna 2009 zejména s odvoláním na závěry znaleckého posudku ze dne 30. června 2008 zamítl soud návrh stěžovatelky na vydání předběžného opatření, kterým by jí byl umožněn styk za přítomnosti třetí osoby ve specializovaném zařízení.

22. Následně předložili rodiče soudu několik procesních návrhů; stěžovatelka namítala zejména účelovost znaleckého posudku a podjatost opatrovníka dětí, který dle ní neplnil své poslání chránit rodinu.

23. Dne 8. června 2009 podala sociální pracovnice (zaměstnankyně Městského úřadu v Bruntále jednajícího jako opatrovník dětí) Okresnímu soudu v Jihlavě návrh na zbavení nebo omezení způsobilosti stěžovatelky k právním úkonům. Následně ustanovil tento soud stěžovatelce opatrovníka. Dne 29. listopadu 2010 bylo řízení zastaveno poté, co Krajský soud v Brně konstatoval, že opatrovník nemůže být jeho účastníkem.

24. I přes žádost stěžovatelky o odročení proběhlo ve dnech 7. až 10. července 2009 ve věci jednání za vyloučení veřejnosti. Při té příležitosti opatrovník uvedl, že děti matku odmítají v souladu s postojem otce, který je nepřipravil na kontakt s ní; stěžovatelka se nicméně měla během setkání chovat nevhodným způsobem a nesnažila se své vztahy s dětmi zlepšit. Opatrovník tak po několikaletém sporu mezi rodiči a s ohledem na údajně paranoidní chování stěžovatelky navrhl, aby jí byl zakázán styk s dětmi a aby byla zbavena rodičovské zodpovědnosti. Později opatrovník svůj návrh zopakoval i písemně.

25. Dne 17. prosince 2009 podala stěžovatelka návrh na zahájení nového řízení ve věci „nápravy porušování práv dětí“. Po té podala neúspěšně návrh na vydání předběžného opatření o úpravě styku s dětmi a návrh na vyloučení soudce pro podjatost.

26. Dne 25. května 2010 provedl dožádaný Obvodní soud pro Prahu 2 výslech jednoho z autorů znaleckého posudku ze dne 30. června 2008, který odpověděl na doplňující otázky účastníků řízení. Po tomto jednání právní zástupce stěžovatelky prohlásil, že hodlá podat proti ústavu trestní oznámení kvůli zpracování nepravdivého znaleckého posudku s tím, že znalec nebyl schopen obhájit své závěry ústně a nerozezná syndrom zavrženého rodiče.

27. Na závěr jednání konaného dne 16. srpna 2010 vynesl okresní soud rozsudek, kterým stěžovatelce zakázal styk s dětmi, zbavil ji rodičovské zodpovědnosti a uložil jí

povinnost platit výživné na děti. Soud přitom vyšel zejména z posudku vypracovaného znaleckým ústavem, který vyhodnotil jako přesvědčivý, úplný, logicky zdůvodněný a mající oporu ve spise. Dne 29. listopadu 2010 podala stěžovatelka odvolání, které nemělo odkladný účinek a které doplnila dne 7. ledna 2011. Řízení dosud probíhá.

3. Další kroky stěžovatelky

28. V období od března 2005 do června 2009 podala stěžovatelka jedenáct stížností na průtahy v řízení před Okresním soudem v Bruntále a na postup soudce. S výjimkou stížností ze dne 14. a 18. února 2008, které byly posouzeny jako částečně důvodné, nebylo shledáno žádné pochybení ze strany soudce ani průtahy v řízení.

29. Stěžovatelka rovněž podala několik hierarchických stížností na postup orgánu sociálně-právní ochrany dětí vystupujícího jako opatrovník dětí. Až na některá pochybení v práci sociální pracovnice v roce 2004 byly stížnosti posouzeny jako nedůvodné.

30. V únoru 2006 se obrátila stěžovatelka se stížností na postup opatrovníka rovněž na veřejného ochránce práv. Ve své zprávě ze dne 6. října 2006 shledal veřejný ochránce práv některá pochybení v práci opatrovníka v letech 2003 a 2004, nikoliv však v roce 2005. Dne 30. ledna 2008 uzavřel případ s tím, že nebylo možné nalézt žádné řešení rodinné situace stěžovatelky, a to zejména z toho důvodu, že rodiče nespolupracují.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO A PRAXE

31. Podstatná část příslušných ustanovení vnitrostátního práva a praxe je popsána v rozhodnutích *Choc proti České republice* (č. 25213/03, 29. listopadu 2005) a *Vokurka proti České republice* (č. 40552/02, § 11-33, 16. října 2007) a v rozsudku *Bergmann proti České republice* (č. 8857/08, § 35-36, 27. října 2011, nepravomocné).

A. Občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb.)

32. Dne 1. října 2008 byla některá ustanovení občanského soudního řádu týkající se řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti novelizována zákonem č. 295/2008 Sb.

33. Podle nových ustanovení § 100 odst. 3 a § 110 odst. 2 občanského soudního řádu mohou soudy na dobu nejvýše 3 měsíců řízení přerušit a uložit účastníkům účast na mimosoudním smírčím nebo mediačním jednání nebo rodinné terapii.

34. Ustanovení § 100 odst. 4 ukládá soudu, aby v řízení, jehož účastníkem je nezletilé dítě, které je schopno formulovat své názory, zjistil jeho názor výsledkem nebo ve výjimečných případech prostřednictvím jeho zástupce, znaleckého posudku nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Výslech dítěte může soud provést i bez přítomnosti dalších osob, lze-li očekávat, že by jejich přítomnost mohla ovlivnit dítě tak, že by nevyjádřilo svůj skutečný názor; k názoru dítěte soud přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti.

B. Rozhodovací praxe Ústavního soudu

35. V nálezu sp. zn. I. ÚS 618/05 ze dne 7. listopadu 2006 došel Ústavní soud k závěru, že odmítnutím návrhů stěžovatele na vydání předběžného opatření o úpravě styku s nezletilým dítětem bylo porušeno jeho právo na soudní ochranu a jeho rodičovská práva, a to zejména proto, že se toto odmítnutí nezakládalo na prokázaném skutkovém stavu a nebylo řádně odůvodněno. V této souvislosti Ústavní soud uvedl, že účel předběžného opatření nelze

vykládat pouze s cílem zajistit minimální míru ochrany základních práv. Předběžné opatření upravující styk rodičů s dětmi musí být proto použito s ohledem na charakter a význam jím chráněného zájmu, kterým je umožnit i rodiči, který s dítětem trvale nežije, pravidelný a co nejširší kontakt. Ústavní soud rovněž zdůraznil, že předběžné opatření v oblasti výkonu rodičovské zodpovědnosti by mělo být pouhým krátkodobým řešením a ne, z důvodu neúměrné délky řízení ve věci samé, „kvazidefinitivním“ rozhodnutím; soud je proto povinen při opatrování podkladů pro meritorní rozhodnutí, tedy i např. znaleckých posudků, postupovat co nejefektivněji a zajistit jejich dodání v určených termínech.

36. Usnesením sp. zn. III. ÚS 1594/09 ze dne 13. srpna 2009 odmítl Ústavní soud pro zjevnou neopodstatněnost ústavní stížnost stěžovatele směřující proti předběžnému opatření o úpravě jeho styku s dítětem. Třebaže Ústavní soud připustil, že nelze vyloučit způsobilost předběžného opatření zasáhnout do základních práv a svobod účastníků, mimo jiné zdůraznil, že se v případě předběžného opatření jedná o opatření dočasné povahy a není jím předjímán konečný výsledek sporu. Ústavní soud se nicméně zabýval argumenty stěžovatele i po věcné stránce.

37. Nálezem sp. zn. IV. ÚS 2244/09 ze dne 20. července 2010 zrušil Ústavní soud předběžná opatření, na jejichž základě byla nezletilá dcera stěžovatelky umístěna do veřejného ústavu, s odůvodněním, že v řízení před soudy nižšího stupně nebyla respektována zásada spravedlivosti a zájem dítěte.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 A ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

38. S poukazem zejména na článek 6 odst. 1 a článek 8 Úmluvy stěžovatelka tvrdí, že soudy nedodržují zásadu spravedlivosti a zásadu rovnosti stran, neboť neposkytují ochranu jejímu právu na respektování rodinného života a podporují otce dětí v jeho snahách odcizit ji svým dětem. Stěžovatelka má výhrady k pomalému, nevhodnému a svévolnému postupu orgánů v průběhu rozhodovacího procesu a při výkonu svého práva na styk s dětmi a namítá, že žije několik let odděleně od svých dětí.

39. Soud, jemuž přísluší provádět právní kvalifikaci skutkových okolností daného případu, podotýká, že rozdíl mezi cílem záruk obsažených v článku 6 odst. 1 a cílem záruk obsažených v článku 8 může v závislosti na okolnostech odůvodňovat, aby tentýž sled událostí byl zkoumán z hlediska obou těchto ustanovení (*Bianchi proti Švýcarsku*, č. 7548/04, § 113, 22. června 2006). Účinné respektování rodinného života krom toho vyžaduje, aby budoucí vztahy mezi rodičem a dítětem byly řešeny toliko na základě souhrnu rozhodných skutečností, a nikoli pouhým plynutím času. Proto může Soud na poli článku 8 přihlídnout také ke způsobu a délce rozhodovacího procesu (*Carlson proti Švýcarsku*, č. 49492/06, § 69-70, 6. listopadu 2008; *R. R. proti Rumunsku* (č. 1), č. 1188/05, § 145 *in fine* a také § 171-174, 10. listopadu 2009).

Vzhledem k procesním požadavkům těsně spjatým s článkem 8 a s přihlédnutím k tomu, že průběh řízení sp. zn. 0 P 40/2005 týkajícího se výkonu rodičovské zodpovědnosti, jakož i tvrzená pochybení příslušných orgánů, tvoří samotnou podstatu této stížnosti, považuje Soud za vhodné zkoumat výhrady stěžovatelky pouze z hlediska článku 8 (viz, *mutatis mutandis*, *Macready proti České republice*, č. 4824/06 a 15512/08, § 41, 22. dubna 2010), jehož příslušné části stanoví:

„1. Každý má právo na respektování svého (...) rodinného života (...).

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat krom případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu (...) ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

A. K přijatelnosti

1. Tvrzení stran

40. Pokud jde zejména o délku předmětného řízení, vláda konstatuje, že stěžovatelka nevyužila ani preventivního, ani kompenzačního prostředku nápravy, které měla podle vnitrostátního práva k dispozici.

Preventivní prostředek nápravy je od 1. července 2004 upraven ustanovením § 174a zákona č. 6/2002 Sb. v podobě návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu. V této souvislosti vláda vyzývá Soud, aby přehodnotil svůj postoj, který zaujal ve věci *Vokurka proti České republice* (č. 40552/02, § 52-57, 16. října 2007) a dle něhož uvedený právní prostředek nápravy není účinný, neboť ve skutečnosti pouze navazuje na hierarchickou stížnost, která byla rovněž Soudem shledána jako neúčinná v rozsudku *Hartmann proti České republice* [č. 53341/99, § 66 a 82, ESLP 2003 VIII (výňatky)]. Podle vlády by to nemělo bez dalšího znamenat, že za účinný právní prostředek nápravy není možné považovat tyto prostředky nápravy jako celek (viz *Grzinčič proti Slovinsku*, č. 26867/02, § 95, 3. května 2007). Rovněž zdůrazňuje, že nedostatky hierarchické stížnosti byly odstraněny právě zavedením možnosti podat soudu návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu. Jestliže v projednávané věci stěžovatelka podala několik hierarchických stížností týkajících se délky řízení (posouzených jako zjevně nedůvodné), nic jí nebránilo v tom, aby následně uplatnila zmíněný preventivní prostředek nápravy. Vláda konečně poznamenává, že příslušné ustanovení zákona č. 6/2002 Sb. bylo opětovně novelizováno dne 1. července 2009, kdy byla odstraněna sporná vazba mezi hierarchickou stížností a návrhem na určení lhůty k provedení procesního úkonu; alespoň od tohoto dne tedy měla stěžovatelka k dispozici účinný preventivní prostředek nápravy.

Pokud jde o kompenzační prostředek nápravy, umožňující poskytnout náhradu zejména za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení, byl zaveden s účinností od 27. dubna 2006 novelou zákona č. 82/1998 Sb. Poté, co jej Soud shledal účinným [*Vokurka proti České republice* (rozh.), č. 40552/02, 16. října 2007], vyvodil z jeho nevyčerpání důsledky u obdobné stížnosti (*Andělová proti České republice*, č. 995/06, § 77-80, 28. února 2008).

41. Co se týče tvrzeného zásahu do práva stěžovatelky na respektování rodinného života, vláda rovněž vznáší námitku nevyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy, a to zejména s poukazem na to, že stěžovatelka nenapadla předběžné opatření ze dne 31. března 2008 před Ústavním soudem. V této souvislosti vláda tvrdí, že ústavní stížnost představuje v dané oblasti účinný právní prostředek nápravy. Dle názoru vlády není tento postoj nijak zpochybněn usnesením Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1594/09 (viz § 37 výše), v němž Ústavní soud přece jen posoudil věc týkající se předběžného opatření meritorně a konstatoval, že takové opatření může v zásadě způsobit zásah do základních práv a svobod. Neústavnost předběžných opatření porušujících právo na respektování rodinného života tak byla vyslovena například v nálezech sp. zn. I. ÚS 618/05 ze dne 7. listopadu 2006 a sp. zn. IV. ÚS 2244/09 ze dne 20. července 2010 (viz § 36 a 38 výše).

42. Stěžovatelka tvrdí, že v projednávané věci je třeba posuzovat účinnost právních prostředků nápravy v oblasti délky řízení z hlediska jejího práva na respektování rodinného

života, neboť její stížnost spočívá v tom, že orgány veřejné moci umožnily, aby se její rodinné problémy řešily – v její neprospěch – plynutím času. V každém případě je toho názoru, že jestliže nevyužila preventivního prostředku nápravy dle § 174a zákona č. 6/2002 Sb., je to z toho důvodu, že nebyl účinný, jak to konstatoval Soud v rozhodnutí *Vokurka* (cit. výše), a nebyla jej tedy povinna uplatnit, a to alespoň do doby, než došlo ke změně příslušného ustanovení s účinností od 1. července 2009; pokud jde o následné období po tomto datu, vláda neprokázala, že se jedná o účinný a přístupný prostředek. Dále uvádí, že podala několik hierarchických stížností právě s cílem řízení urychlit, což je třeba považovat za dostačující. Co se týče kompenzačního prostředku nápravy, stěžovatelka s odvoláním na rozsudek *Macready* (cit. výše, § 47) tvrdí, že není způsobilý napravit porušení Úmluvy tvrzená v projednávaném případě, která spadají pod článek 8.

43. Stěžovatelka rovněž nesouhlasí s názorem vlády, že ústavní stížnost představovala v projednávané věci účinný právní prostředek nápravy ve vztahu k jejímu právu na respektování rodinného života. Tvrdí, že porušení článku 8 vyplývá v projednávaném případě z obecně nevhodného postoje orgánů veřejné moci, který vyústil až v její odloučení od dětí, a nikoliv pouze z některých konkrétních aktů napadnutelných před Ústavním soudem. Soud již ostatně konstatoval, že ústavní stížnost neumožňuje stěžovatelům účinně uplatnit jejich námitku týkající se neplnění rozhodnutí o úpravě styku (viz *Koudelka proti České republice*, č. 1633/05, § 49, 20. července 2006). I pokud bychom předpokládali, že byla její práva porušena zejména předběžným opatřením ze dne 31. března 2008, mohl by Ústavní soud podle stěžovatelky provést jen velmi omezený přezkum tohoto opatření. Vzhledem k dočasné povaze předběžných opatření se totiž Ústavní soud v této oblasti omezuje na přezkum procesních otázek týkajících se spravedlivosti řízení (jako nedostatečné zdůvodnění ve věci sp. zn. I. ÚS 618/05 nebo existence svévole ve věci sp. zn. III. ÚS 1594/09), avšak nezabývá se otázkou, zda jsou rozhodnutí správná z hlediska hmotného práva.

2. Hodnocení Soudu

a) Výkon práva na styk

44. Soud předesílá, že pokud stěžovatelka namítá nevhodný nebo nedostatečný postup úřadů při výkonu jejího práva na styk s dětmi, tuto svou námitku vznesla opožděně. Na rozdíl od jiných věcí zabývajících se obdobným problémem, avšak v nichž stěžovatelé v okamžiku podání stížnosti nebo alespoň šest měsíců předtím měli právo na styk přiznané vnitrostátními soudy (viz například *Kříž proti České republice*, č. 26634/03, 9. ledna 2007; *Zavřel proti České republice*, č. 14044/05, 18. ledna 2007; *Andělová*, cit. výše), byla stěžovatelka v projednávané věci zbavena práva na styk předběžným opatřením ze dne 19. prosince 2007, které se stalo vykonatelným dne 28. prosince 2007, tedy šest měsíců před podáním této stížnosti. Soudu tak nepřísluší zabývat se tím, jak vnitrostátní orgány vyřizovaly návrhy stěžovatelky na výkon jejího práva na styk, které měla před tímto datem.

b) Zákaz styku

45. Pokud jde o samotný zákaz styku, potvrzený předběžným opatřením ze dne 31. března 2008, vyvstává otázka, zda byla ústavní stížnost v tomto ohledu účinná. Podle názoru Soudu z rozhodovací praxe českého Ústavního soudu citované vládou (viz § 36 a 38 výše) vyplývá, že Ústavní soud provádí určitý meritorní přezkum ústavních stížností směřujících proti předběžným opatřením, kdy ověřuje slučitelnost těchto opatření se základními právy zaručenými Ústavou nebo příslušnými mezinárodními instrumenty a případně tato opatření zrušuje. Soud se proto domnívá, že požadavek, aby stěžovatelé napadli před Ústavním soudem předběžná opatření, která by mohla znamenat zásah do jejich práv chráněných

Úmluvou, je v souladu se zásadou subsidiarity charakteristickou pro mechanismus stížností před Soudem (viz, *mutatis mutandis*, *Fiala proti České republice* (rozh.), č. 26141/03, 15. listopadu 2005; *Wallová a Walla proti České republice*, č. 23848/04, §§ 50-52, 26. října 2006). Vzhledem k tomu, že stěžovatelka nepodala proti rozhodnutí ze dne 31. března 2008 ústavní stížnost, nesplnila tak, pokud jde o její případnou námitku týkající se zákazu styku mezi ní a dětmi na základě předběžného opatření, podmínku vyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy.

c) Průběh řízení sp. zn. 0 P 40/2005

46. Z výše uvedeného vyplývá, že se v projednávané věci přezkum Soudu na poli článku 8 omezí na postup vnitrostátních orgánů v řízení sp. zn. 0 P 40/2005 týkajícím se práva stěžovatelky na styk s jejími dětmi a výkonu rodičovské zodpovědnosti, a to včetně délky tohoto řízení.

47. Soud uvádí, že se v nedávné době zabýval obdobnou otázkou ve výše citované věci *Macready* (§ 47 – 49), v níž konstatoval, že čistě kompenzační prostředek nápravy není způsobilý napravit porušení vyplývající z délky řízení, které je rozhodující pro rodinný život stěžovatelů, a že k tomu, aby se takovému porušení zamezilo nebo aby se napravilo, musí stát ve svém právním řádu zavést zároveň preventivní a kompenzační prostředky nápravy.

48. V projednávané věci je třeba konstatovat, že řízení sp. zn. 0 P 40/2005 bylo pro rodinný život stěžovatelky rozhodující vzhledem k tomu, že se ji tímto otec dětí snažil připravit o veškerý styk s dětmi i o její rodičovskou zodpovědnost. Dále, zejména s ohledem na skutečnost, že předběžným opatřením vykonatelným od 28. prosince 2007 bylo zcela odstraněno její právo na styk s dětmi, čas plynul výrazně v její neprospěch. Soud je totiž povinen zohlednit všechny konkrétní okolnosti případu. V projednávané věci plynul čas z důvodu předběžného opatření o zákazu styku stěžovatelky s dětmi spíše k újmě stěžovatelky. Aniž se Soud nyní vyjadřuje k samotnému usnesení o předběžném opatření, použití tohoto opatření postavilo stěžovatelku do specifické situace. V tomto ohledu se projednávaná stížnost odlišuje od vládou zmiňované věci *Andělová*, v níž měla stěžovatelka právo na styk s dítětem stanovené předběžným opatřením po celou dobu daného řízení (§ 98). Soud je proto přesvědčen, že za situace, jaká nastala v projednávané věci, není kompenzační prostředek, s jehož pomocí by bylo možné dosáhnout pouze následného přiznání peněžité náhrady, dostatečný a je třeba na žalovaném státu požadovat, aby zavedl také prostředek preventivní nebo prostředek k urychlení řízení.

49. V dané věci je tak třeba posoudit, zda měla stěžovatelka k dispozici preventivní a kompenzační prostředek odpovídající výše uvedeným kritériím.

a) Preventivní prostředek nápravy

50. Pokud jde o preventivní prostředky, Soud upozorňuje, že od 1. července 2004 ustanovení § 174a zákona č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích jednotlivcům umožňuje, aby podali soudům návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu. Český zákonodárce navíc podle všeho také vyslyšel kritiku Soudu ohledně tohoto prostředku nápravy (viz výše uvedené rozhodnutí *Vokurka*, § 51-57), protože toto ustanovení bylo s účinností od 1. července 2009 novelizováno (viz též *Macready*, cit. výše, § 51 *in fine*).

51. Shodně se stěžovatelkou je Soud nicméně nucen konstatovat, že co se týče období před 1. červencem 2009, nebyla stěžovatelka povinna uplatnit uvedený preventivní prostředek, což je v souladu s názorem Soudu vyjádřeným ve výše citovaném rozsudku *Vokurka*. Rovněž pokud jde o období po tomto datu, vláda nepředložila žádný příklad rozhodnutí, který by ukázal, jak tento prostředek k urychlení řízení konkrétně funguje,

zejména v kontextu námitek na poli článku 8 (*Eberhard a M. proti Slovinsku*, č. 8673/05 a 9733/05, § 107, 1. prosince 2009).

b) Kompenzační prostředek nápravy

52. Co se týče kompenzačního prostředku nápravy podle zákona č. 82/1998 Sb., Soud opětovně uvádí, že dle jeho názoru je v oblasti práva na respektování rodinného života potřeba uplatnit přísnější test účinnosti (viz *Macready* § 47-48 výše). V projednávané věci však nemá Soud k dispozici žádnou konkrétní skutečnost, na jejímž základě by mohl předpokládat, že se jedná o účinný prostředek nápravy. Soud připouští, že text zákona č. 82/1998 Sb. je ve svém znění účinném od 27. dubna 2006 otevřenější a obecnější než text zákona slovinského, který byl shledán neúčinným, pokud šlo o pozitivní povinnosti vyplývající z článku 8 (*Eberhard a M. proti Slovinsku*, č. 8673/05 a 9733/05, § 105, 1. prosince 2009), nicméně poznamenává, že pojem „přiměřené lhůty“ se v zákoně uvádí s odkazem na články 5 a 6 Úmluvy, přičemž článek 8 Úmluvy není v rámci definice nesprávného postupu nijak zmíněn. Bude tak na vnitrostátních orgánech, a zejména soudech, kterým přísluší výklad zákona, přizpůsobit použití zákonných pojmů rozdílným situacím, ve kterých budou muset rozhodovat. K dnešnímu dni však nemá Soud k dispozici žádný konkrétní příklad řízení vedeného podle zákona č. 82/1998 Sb., které by vedlo, spolu s preventivním prostředkem nápravy, k uspokojivé nápravě namítaných porušení v oblasti respektování rodinného života.

c) Závěr

53. S ohledem na výše uvedené úvahy se Soud domnívá, že stěžovatelka v rozhodné době neměla k dispozici preventivní a kompenzační prostředek nápravy nezbytný k tomu, aby účinně uplatnila svou námitku na postup orgánů v řízení týkajícím její rodičovské zodpovědnosti. Námitka nevyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy, kterou uplatnila vláda, se tak jeví v tomto ohledu jako neopodstatněná.

54. Soud dále konstatuje, že tato námitka není zjevně neopodstatněná ve smyslu článku 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy a že tu není žádný jiný důvod, pro který by měla být prohlášena za nepřijatelnou. Je tedy třeba ji prohlásit za přijatelnou.

B. K odůvodněnosti

1. Tvrzení stran

55. Třebaže dle stěžovatelky není délka řízení v daném případě prvotním předmětem její stížnosti, přiměřenost délky řízení je třeba posuzovat s ohledem na to, jakým způsobem bylo v průběhu tohoto řízení rozhodováno o úpravě jejího styku s dětmi. Vzhledem k tomu, že měla od počátku nedostatečné právo na styk a následně byla tohoto práva zbavena, stěžovatelka tvrdí, že délka řízení představovala významný zásah do jejích práv a orgány nedostály svým pozitivním povinnostem.

56. Stěžovatelka rovněž podotýká, že zatímco se vždy podrobila vyšetřením požadovaným znalci, soudy nikdy nevyhověly návrhům obsaženým v těchto znaleckých posudcích na nařízení terapie nebo na přijetí účinných opatření ke zmírnění negativního vlivu B. B. na děti. Naopak, jakmile vznikly mezi ní a B. B. spory ohledně předání dětí, reagovaly soudy tak, že děti svěřily do péče B. B., aniž využily prostředků, které mohly vést k obnově rodinných vztahů, např. rodinnou terapii nebo dočasné umístění dětí do neutrálního prostředí, jako je specializované zařízení nebo pěstounská rodina. Stěžovatelka je krom toho i nadále přesvědčena, že soudy při výkonu jejího práva na styk s dětmi nepostupovaly s náležitou

pečlivostí, když se omezily pouze na uložení několika pokut B. B v roce 2005. Umožnily tak, aby se spor řešil pouhým plynutím času, a to v její neprospěch, neboť byla nadále zbavena jakékoliv možnosti se s dětmi stýkat. V tomto ohledu nesouhlasí stěžovatelka s tvrzením vlády, dle něhož byl neúspěch realizace jejího práva na styk způsoben jejím vlastním výchovným přístupem, a připomíná, že ji děti začaly odmítat až v okamžiku, kdy ztratila jakoukoliv možnost na ně výchovně působit. Konečně připouští, že její procesní aktivita ve vztahu k vnitrostátním orgánům mohla někdy situaci komplikovat, ale tvrdí, že tyto úkony vyjadřovaly její frustraci a zoufalou snahu zůstat se svými dětmi v kontaktu. Avšak namísto toho, aby jí orgány pomohly, zaujaly vůči ní otevřeně nepřátelský postoj, o čemž svědčí zejména protiprávní návrh opatrovníka zbavit ji způsobilosti k právním úkonům.

57. Vláda zdůrazňuje, že stěžovatelka napadá zejména liknavost orgánů při výkonu jimi vydaných rozhodnutí, tj. jejich postup při výkonu jejího práva na styk, jež je třeba přezkoumat na poli článku 8, a současně uvádí, že předmětná věc je spíše složitá a její projednávání je komplikováno velkou procesní aktivitou rodičů, jejich četnými návrhy na vydání předběžných opatření a napjatými vzájemnými vztahy. Stěžovatelka a její bývalý partner tak nemalou měrou přispěli k délce řízení, a to tím spíše, že stěžovatelka projevovala neustále vzrůstající nepřátelský postoj vůči téměř všem zainteresovaným osobám, ať už se jednalo o soudce, znalce či zaměstnance úřadu opatrovníka. Naproti tomu vláda zastává názor, že v postupu soudů nelze zjistit neodůvodněné průtahy a že délku řízení lze i k dnešnímu dni považovat za přiměřenou.

58. Vláda rekapituluje předběžná opatření, která byla v projednávané věci přijata, jakož i různé okolnosti týkající se výkonu stěžovatelčina práva na styk, a konstatuje, že stěžovatelce bylo nakonec předběžnými opatřeními ze dne 19. prosince 2007 a ze dne 31. března 2008 uloženo, aby se styku s dětmi zdržela. Vláda rovněž zdůrazňuje, že podle posledního znaleckého posudku vypracovaného v červnu 2008 stěžovatelka děti těžce traumatizovala a opakovaně selhala v roli matky; z důvodu duševní poruchy, která byla u stěžovatelky shledána, znalci dokonce doporučili zbavit ji rodičovské zodpovědnosti. Za takové situace by bylo nemožné a v rozporu s vyšším zájmem dětí svěřit je do péče stěžovatelky. Soudy se navíc v zákonných lhůtách zabývaly četnými námitkami podjatosti vznesenými stěžovatelkou a jejími návrhy na vydání předběžných opatření. Dle vlády nelze v postupu soudů při plnění pozitivních povinností vyplývajících z článku 8 spatřovat žádné pochybení či svévoli, neboť rozhodnutí, kterými byl vysloven zákaz styku stěžovatelky s dětmi, vždy vycházela z relevantních okolností případu, zejména z potřeby prozatímní úpravy poměrů za účelem ochrany zájmů nezletilých, a zakládala se na závěrech oficiálních znaleckých posudků. Tyto znalecké posudky ostatně nikdy nedoporučovaly terapeutická opatření požadovaná stěžovatelkou. Vláda rovněž tvrdí, že skutečnost, že se vztah mezi stěžovatelkou a dětmi vůbec nevyvinul k lepšímu, nelze přičítat orgánům. Stěžovatelka totiž namísto toho, aby s těmito orgány spolupracovala, postupně zaujala pozici extrémního nesouhlasu vůči jejich postupu do té míry, že realizace jejího styku s dětmi byla neúspěšná nikoli kvůli nečinnosti orgánů, jak tvrdí stěžovatelka, ale v důsledku jejího vlastního výchovného přístupu k dětem a nepřátelství, které panovalo mezi ní a jejím bývalým partnerem. Vláda konečně připouští, že rozhodnutí soudů nebyla vždy bez vad, tyto však byly způsobeny složitostí věci a rovněž tlakem, který stěžovatelka na soudce vyvíjela. Vláda uvádí, že ačkoli orgány v projednávané věci nezasáhly ve prospěch práva stěžovatelky na styk s dětmi razantněji, zůstává jejich postup v souladu se zákonem a ochranou práv a svobod nezletilých dětí ve smyslu článku 8 odst. 2 Úmluvy.

2. Hodnocení Soudu

59. Jak již Soud opakovaně připomněl, ačkoliv základním cílem článku 8 Úmluvy je ochrana jednotlivce před svévolnými zásahy orgánů veřejné moci, toto ustanovení smluvnímu státu neukládá pouze povinnost zdržet se takových zásahů: k tomuto spíše negativnímu závazku se mohou přidat pozitivní povinnosti, jež jsou účinnému respektováním soukromého či rodinného života vlastní. Ty mohou zahrnovat přijetí opatření směřujících k respektování rodinného života až po úroveň vztahů mezi jednotlivci, k nimž mimo jiné patří zavedení adekvátního a dostatečného souhrnu právních prostředků k zajištění legitimních práv zúčastněných osob a plnění soudních rozhodnutí, popř. vhodných zvláštních opatření (viz, *mutatis mutandis*, *Zawadka proti Polsku*, č. 48542/99, § 53, 23. června 2005).

60. Z článku 8 tak vyplývá právo rodiče na to, aby byla přijata opatření, která mu umožní styk se svým dítětem, i povinnost vnitrostátních orgánů taková opatření přijmout. Dle Soudu je třeba na tyto zásady nahlížet tak, že se uplatní též v případě sporů mezi rodiči ohledně styku s dítětem (viz, *mutatis mutandis*, *Mihailova proti Bulharsku*, č. 35978/02, § 80, 12. ledna 2006). Pozitivní závazky se krom toho neomezuje pouze na zajištění toho, aby se mohlo dítě navrátit ke svému rodiči či s ním být ve styku, ale zahrnují rovněž soubor přípravných opatření, která umožňují tohoto výsledku dosáhnout (*Ignaccolo-Zenide proti Rumunsku*, č. 31679/96, § 105 a 112, ESLP 2000 I; *Mincheva proti Bulharsku*, č. 21558/03, § 83, 2. září 2010). Úplné přerušení styků lze ospravedlnit pouze ve výjimečných případech (*Scozzari et Giunta proti Itálii* [velký senát], č. 39221/98 a 41963/98, § 170, ESLP 2000 VIII).

61. K projednávané věci Soud předně uvádí, že řízení sp. zn. 0 P 40/2005 bylo zahájeno v únoru 2005, kdy měla stěžovatelka právo na styk přiznané na základě rozsudku ze dne 3. března 2004, jejím bývalým partnerem, kterému byly děti svěřeny do péče. Vzhledem k tomu, že v tomto řízení požadoval radikální opatření, a to zákaz styku stěžovatelky s dětmi a zbavení stěžovatelky rodičovské zodpovědnosti, Soud zastává názor, že řízení mělo pro stěžovatelku značný význam a soudům příslušelo, aby ve věci jednaly zvláště rychle při zachování ochrany práv a zájmů všech dotčených osob.

62. Soud dále poukazuje na to, že jak uvedené řízení pokračovalo, bylo právo stěžovatelky na styk na základě různých předběžných opatření stále více omezováno, až došlo předběžným opatřením ze dne 19. prosince 2007 k jeho úplnému odstranění. Soud sice nemá žádný důvod pochybovat o vyčerpávajícím odůvodnění těchto rozhodnutí, která vnitrostátní orgány zajisté vydaly v zájmu dětí stěžovatelky, tato situace však zdůraznila naléhavou potřebu přijmout ve věci konečné rozhodnutí. V této souvislosti je třeba připomenout, že je na smluvních státech, aby uspořádaly svůj právní systém takovým způsobem, aby mohly soudy každému zajistit právo na to, aby bylo o sporech týkajících občanských práv a závazků vydáno konečné rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Žalovaný stát proto nemůže poukazovat na nutnost rozhodovat o návrzích na vydání předběžných opatření a odůvodňovat tak průtahy v řízení ve věci samé (*Cambal proti České republice*, č. 22771/04, § 33 *in fine*, 21. února 2006). Je totiž třeba konstatovat, že v projednávané věci uběhlo více než dva a půl roku mezi zmíněným předběžným opatřením ze dne 19. prosince 2007 a prvoinstančním rozsudkem ze dne 16. srpna 2010, během nichž se „dočasně“ nastolená a pro stěžovatelku značně omezující situace ustálila tak, že soud na jejím základě potvrdil zákaz styku stěžovatelky s dětmi. Soud nepovažuje za okolností dané situace za nutné zabývat se otázkou, proč soud nevyužil nových ustanovení § 100 odst. 3 a § 110 odst. 2 občanského soudního řádu, aby se pokusil situaci odblokovat a umožnil stěžovateli upravit své chování. Trebaže stěžovatelka podala proti rozsudku ze dne 16. srpna 2010 odvolání (viz § 28 výše), v němž namítala četné procesní vady, je nutno konstatovat, že k dnešnímu dni nebylo řízení ukončeno.

63. Dle názoru Soudu se lze důvodně domnívat, že po uplynutí takové doby, během níž byla stěžovatelka od svých dětí odloučena pouze na základě předběžných opatření a bez jakéhokoliv asistenčního nebo mediačního opatření, již není obnova jejich vzájemných vztahů prakticky myslitelná. Za těchto okolností skutečnost, že vnitrostátní orgány nepřijaly všechna opatření, která od nich bylo lze za účelem respektování rodičovských práv stěžovatelky rozumně požadovat, ve spojení s průtahy řízení sp. zn. 0 P 40/2005, vede Soud k závěru, že právo stěžovatelky na respektování rodinného života nebylo chráněno účinným způsobem, jak to požaduje Úmluva.

64. K porušení článku 8 Úmluvy tedy došlo.

II. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

65. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Újma

66. Stěžovatelka požaduje částku 20 000 € jako náhradu nemajetkové újmy, kterou měla utrpět v důsledku průtahů řízení, dlouhodobého odloučení od svých dětí a frustrace z nečinnosti orgánů.

67. Vláda považuje částku požadovanou stěžovatelkou za přemrštěnou, nicméně ponechává tuto otázku na úvaze Soudu.

68. Soud se na spravedlivém základě domnívá, že stěžovatelka utrpěla nemajetkovou újmu, která odůvodňuje peněžitou náhradu, a že je jí třeba z toho titulu přiznat částku 5 000 €.

B. Náklady řízení

69. Stěžovatelka rovněž požaduje částku 22 049 Kč, tedy 890 €, jako náhradu nákladů na své právní zastoupení v řízení před vnitrostátními soudy a částku 20 842 Kč (840 €) jako náhradu nákladů na znalecké posudky, které musela uhradit. Pokud jde o řízení před Soudem, požaduje částku 14 834 Kč (600 €) jako náhradu správních nákladů a nákladů na překlad, včetně DPH, a částku 274 041 Kč (11 050 €) za 188,5 hodin práce jejího právního zástupce a DPH. K této poslední položce stěžovatelka uvádí, že jí byl právní zástupce ustanoven Českou advokátní komorou zdarma s tím, že pokud jí bude přiznána náhrada nákladů řízení před Soudem, musí právnímu zástupci tyto náklady uhradit.

70. Vláda namítá, že jestliže některé náklady řízení před vnitrostátními soudy, které stěžovatelka požaduje, nejsou doloženy, jiné, včetně nákladů vynaložených v roce 2003 a 2004 v řízení předcházejícím řízení sp. zn. 0 P 40/2005 a nákladů týkajících se znaleckého posudku vypracovaného výlučně na žádost stěžovatelky, se netýkají porušení tvrzených v projednávané věci a nebyly vynaloženy s cílem těmto porušením předejít. Co se týče nákladů na řízení před Soudem, vláda připomíná, že advokát byl stěžovatelce určen až dne 10. května 2011 a že přemrštěný počet hodin stejně jako částka, kterou advokát požaduje, vzbuzují pochybnosti o reálnosti a nezbytnosti požadovaných nákladů. Dle názoru vlády by byla v projednávané věci přiměřená částka 2 000 € zahrnující skutečné náklady a DPH.

71. Podle judikatury Soudu může stěžovatel obdržet náhradu nákladů řízení pouze v rozsahu odpovídajícím jejich skutečnému vynaložení, jejich nezbytnosti a přiměřenosti jejich

výše. Soud v projednávané věci a s ohledem na dokumenty, které má k dispozici, a svou judikaturu zamítá požadavek na náhradu nákladů vnitrostátního řízení a považuje za přiměřené přiznat stěžovatelce částku 2 500 € jako náhradu nákladů řízení před Soudem.

C. Úrok z prodlení

72. Soud považuje za vhodné, aby byly úroky z prodlení založeny na úrokové sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, zvýšené o tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
2. *rozhoduje*, že k porušení článku 8 Úmluvy došlo;
3. *rozhoduje*,
 - a) že žalovaný stát má stěžovatelce zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle článku 44 odst. 2 Úmluvy, následující částky, které se převedou na české koruny podle kursu platného ke dni zaplacení:
 - i) částku 5 000 € (pět tisíc eur) jako náhradu nemajetkové újmy a případnou částku daně;
 - ii) částku 2 500 € (dva tisíce pět set eur) jako náhradu nákladů řízení a případnou částku daně, kterou by byla stěžovatelka povinna zaplatit;
 - b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení bude stanovená částka navyšována o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;
5. *zamítá* v ostatním návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 20. prosince 2011 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 jednacího řádu Soudu.

Claudia Westerdiek
tajemnice

Dean Spielmann
předseda